

Beskrivning av föreslagna arbetsområden inom ECST

Sedan våren 2017 arbetar vi på Söderåsens nationalpark med ett projekt som ska leda till bättre samverkan med lokalområdet. Projektet ska garantera för engagemang och samarbete med myndigheter, lokala företag och representanter från turistnäringen samt grannar för att främja bibehålla och främja nationalparkens naturvärden och resultera i en strategi för hållbar turism i och kring nationalparken. Vi gör detta genom "European Charter for Sustainable Tourism", en certifiering utvecklad av EUROPARC Federation, en intresseorganisation för skyddade områden i Europa som vi varit medlemmar av länge.

Vi har under projektets gång haft dialogmöten, diskussionsgrupper och möten med företagare och kommuner samt deltagit i olika arrangemang i Söderåskommunerna. Hela tiden har vi samlat på oss synpunkter och förslag på hur vi kan arbeta bättre tillsammans och utifrån det har vi kommit fram till tio olika arbetsområden som vi vill satsa mer på.

Det här är en beskrivning av de arbetsområden som nationalparken tänker sig som basen i det fortsatta arbetet med att bli certifierade som en hållbar turismdestination. Områdena är framtagna i samarbete med olika deltagare på dialogmöten och i diskussionsgrupper under 2017–18. Förhoppningen är att de konkreta åtgärderna kan godkännas av grannar och aktörer i närområdet.

/Söderåsens nationalpark

Besöksflöde och effekter

Nationalparken tar emot många besökare årligen och vid vissa tider på året är det ett väldigt högt tryck på alla faciliteter. Det är glädjande att så många vill besöka naturen, men det kan få stora effekter på miljön genom t.ex. slitage och erosionsskador. Naturupplevelsen kan även förringas av att det tidvis är trångt på leder och rastplatser, att det är svårt att parkera eller få plats på bussen. Ett första steg i att få kontroll över besöksflödet och dess effekter, med målet att bli en hållbar turismdestination, är att få bättre koll på **hur besökare rör sig** i nationalparken, vilket inkluderar att ta reda på vilka faciliteter som används när, var och hur mycket.

Det är ett arbete vi så smått har börjat med genom olika **brukarundersökningar**, men vi vill nå fler besökare och höra vad de tycker. Trafiken till och från nationalparken är även den en viktig del i det här arbetet och det kan behövas göras riktade **trafikstudier**. Ett första steg är att sätta upp **besöksräknare för bilar** i Skäralid 2019, samt undersöka hur vi bäst kan uppmuntra besökarna att komma till Söderåsen på andra sätt eller att välja **andra utgångspunkter** för sitt besök än Skäralid. Under vissa tider på året är just Skäralid utsatt för ett mycket högt besöksstryck och hur vi kan lösa det är högt på agendan. Vi vill gärna **sprida besökarna** till närliggande naturreservat samt all annan fin natur på och kring Söderåsen, som vi gärna vill uppmuntra till används mer. Allt ovanstående kommer att mynna ut i en **handlingsplan** för vårt vidare arbete.

Vad: Enkäter, besöksmätningar, ta fram material som visar andra utgångspunkter och besöksmål i naturreservaten, handlingsplan

Vem: Naturum Söderåsen, nationalparksförvaltningen Länsstyrelsen Skånes naturinformatör och friluftslivssamordnare

Säkerhet

Förvaltningen har sedan flera år haft **samövningar med den lokala räddningstjänsten** i Röstånga (Svalövs kommun) och Ljungbyhed (Klippans kommun), vilket ger många fördelar i tillfälle av en olycksituation. Rent praktiskt har övningarna bl.a. inneburit rapellering i rasbranterna, körning med fyrhjuling i svår terräng, rökdykning och röjning av träd som blockerar vägen. Samarbetet har gett förvaltningspersonalen en bättre förståelse för hur det går att **planera byggande och underhåll**, t.ex. av rastplatser och ledsystem, på ett sätt som underlättar vid akuta räddningsinsatser. Under sommaren 2018 togs det fram en karta med **koordinatmarkerade knutpunkter** (parkeringsplatser, bommar etc.) för att underlätta för räddningstjänsten att snabbt hitta bäst sätt att ta sig fram i nationalparken.

Framöver vill vi gärna fortsätta med **samövningar, utveckla kartan och förbättra framkomlighet** för fyrhjuling på vissa leder. Dessutom önskar vi bl.a. att göra en **insatsplan** för större händelser, **numrera vägvisare och skyltar** för att underlätta när besökare ringer 112, markera upp vissa vägsträckor med **parkeringsförbud och mötesplatser** för att öka framkomligheten vid högt besöksstryck. Det är även önskvärt att all personal årligen **övar olika krisscenarioer och deltar i HLR och första hjälpen-utbildning**. Ökad närvaro av personal ute i nationalparken ger en ökad trygghetskänsla för besökare, vilket även korrekt information i tryck och på hemsidan gör.

Vad: Insatsplan med karta, säkerhetsöversikt, gemensamma övningar, regelbunden tillsyn av vägar och faciliteter

Vem: Nationalparksförvaltningen, Länsstyrelsen Skåne, lokal räddningstjänst

Tillgänglighet

En del av syftet med nationalparken är att i lämplig grad **underlätta för allmänheten att uppleva** områdets natur, vilket är något förvaltningen kontinuerligt arbetar med. Det mest grundläggande, såsom leder, toaletter och rastplatser, är iordningställt och fungerar bra. Men för att fler ska kunna uppleva nationalparken på bästa sätt så kan vi arbeta mycket mer med **tillgänglighet**.

Både faciliteter och informations- och naturvägledningsmaterial kan förbättras, för både **fysisk och psykisk** lättillgänglighet, gärna i samarbete med olika **brukargrupper**. Vid renovering eller nybyggnation av faciliteter bör tillgänglighet tas med redan i planeringsstadiet. För vårt arbete med leder kommer inspirationen bland annat från det engelska begreppet **"Miles without stiles"**, dvs. leder utan hinder längs vägen. Även **korta avstånd** mellan bänkar kan vara en del av förbättrad tillgänglighet, då det underlättar för många att ta sig till våra besöksmål. Under året har det tillkommit nya bänkar längs Odensjöpromenaden, vilket är ett direkt resultat av önskemål från besökare. Det arbete som redan har gjorts kan också tydliggöras, genom att presenteras bättre på hemsidan eller spridas via kanaler som ex. **Tillgänglighetsdatabasen**.

Vad: Tillgänglighetsplan, tydliggöra vad vi redan har/gör, samverka med intressegrupper

Vem: Nationalparksförvaltningen, naturum Söderåsen, Länsstyrelsen Skåne naturkommunikatör, brukargrupper

Medarbetarutbildning och kompetensutveckling

För att bli mer effektiva vill personalen på nationalparken ha ett **tätare samarbete** mellan förvaltningen och naturum. Vi arbetar redan som en enhet, men vi kan bli mycket bättre. Inte minst med att utnyttja varandras spetskompetenser på tvärs. Genom att säkerställa att alla medarbetare har samma **baskompetenser och grundkunskap** om området kan vi bättre samverka. Vi har under året påbörjat ett arbete med en **"rangerhandbok"**, en slags intern uppslagsbok om det dagliga arbetet i nationalparken. Genom att delta i **internutbildning** på länsstyrelsen, **konferenser** och andra relevanta arrangemang utvecklas personalen kontinuerligt, vilket gynnar alla. Som en del i vårt arbete att bli certifierade tillkommer det att delta i **EUROPARC's** träffar eller andra aktiviteter.

Vad: Rangerhandbok, utbildning/kurser

Vem: Nationalparksförvaltningen, naturum Söderåsen, Länsstyrelsen Skåne, relevanta aktörer ex. EUROPARC

Natur- och Miljöutbildning

Fler besökare i nationalparken innebär även fler besökare i naturum, vilket gör att det är många **nya besökargrupper** som kommer. Ovana naturbesökare behöver delvis annan information innan och under besöket än vad naturvana besökare gör. Även naturvägledningen behöver tillrättaläggas så att den passar de nya grupperna, t.ex. lättare textspråk, nya språk och fler bilder. Kontakten med skolor har alltid varit viktig för naturums verksamhet och är något som har blivit mer strukturerat under ett par år. Särskilt Midgårdsskolan i Röstånga har dragit nytta av detta, men det finns planer på att skapa **skolprogram** för fler skolor i Söderåskommunerna. Från förskolor till universitetskurser, svenska och utländska, finns erbjudandet om 1–2 timmars **bokad undervisning** (guidning) i nationalparken. Det finns även aktiviteter att ta del av utan förbokning och naturum utvecklar löpande nya aktiviteter med olika teman. För alla besökare finns möjligheten av 15 minuters gratis guidning i utställningen.

Naturvägledning i naturen, t.ex. längs leder och vid intressepunkter, utvecklas hela tiden och ses bland annat i de informationsskyltar som nu finns längs vissa leder. **Naturbus för barn**, som påbörjades sommaren 2018, är ett lätt sätt att få kontakt med barn och deras vuxna som annars inte hade deltagit i naturums aktiviteter. **Söndagsguidningar** med olika teman har varit en uppskattad aktivitet under sommaren. Under säsongen 2018 har naturum arbetat mycket för att nå fler grupper av besökare, något som gett bra resultat och som ska vidareutvecklas inför nästa säsong.

Vad: Skolprogram, naturvägledningsmaterial, informations- och guidematerial, tematiska guidningar

Vem: naturum Söderåsen, lokala skolor

Kunskapssamarbeten

Sedan invigningen av nationalparken har det funnits **samarbeten med forskningsinstitutioner**. Forskare har möjlighet att söka dispens för fältstudier och förvaltningen har även själv initierat vissa studier av intresse som kan gynna förvaltandet över tid. Högstuderande har under ett antal år kunnat ansöka om 1–6 månaders **praktik**, delvis ingår det att hjälpa till i det löpande arbetet samtidigt som ett eget projekt genomförs i samarbete med nationalparken för att tillföra ny kunskap om ett visst ämnesområde. På samma sätt kan studenter söka om att få utföra fältstudier eller

projekt som en del av deras **examensarbete** och få bistånd med praktisk handledning. Även yngre kan få genomföra en **PRAO** på förvaltningen eller naturum.

Det märks att möjligheten uppskattas av studenterna och det ger mycket tillbaka i form av de specifika projekten som utförs. Därför vill nationalparken fortsätta med den här typen av erbjudanden och ta emot ett litet **antal studenter årligen**. Genom att skapa en **projektbank** blir det efterhand lättare att hitta projekt som passar den enskilda bäst, samtidigt som det går att styra det arbete som faktiskt önskas utfört. Som något helt nytt finns det idéer om att framöver erbjuda **volontäraktiviteter** som också bidrar till ökad kunskap om nationalparken.

Vad: Praktikprojekt, examensarbeten, PRAO, skapa en projektbank, volontäraktiviteter

Vem: Nationalparksförvaltningen, naturum Söderåsen, lokala skolor, högskolor och universitet, volontärer, intresseorganisationer, studieförbund

Hållbar mobilitetsplan

Vi vill väldigt gärna att besökare kommer till nationalparken, men frågan om hur de gör det på bästa sätt är komplicerad. Vid vissa tider på året har vi fullt på parkeringar och längs vägar, samtidigt är det fullt på bussen så det är inte helt enkelt att uppmuntra folk att ta sig hit med kollektivtrafiken i stället. Att förbättra för besökare handlar inte bara om att bygga fler parkeringsplatser, utan måste omfatta ett **helhetsgrepp** på hur och var folk besöker nationalparken. Skäralid är den mest välbesökta platsen, och med både naturum och restaurang kommer det alltid vara en knutpunkt.

Möjligheten att genomföra t.ex. guidningar och aktiviteter på andra platser i nationalparken är ett sätt att **sprida besökarna** och visa upp mer okända platser. Naturreservaten som vi förvaltar kan vi göra mer **tillgängliga med basala faciliteter** som skyltar och angoringspunkter, även naturvägledning och kartor som gör att det blir lätt att hitta runt och intressant att besöka är något vi arbetar vidare med, bl.a. tillsammans med länsstyrelsens friluftslivsamordnare. Det finns även väldigt mycket fin natur i Söderåskommunerna och vi vill gärna samarbeta dem om att hjälpa besökare att hitta dit. En gemensam insats med kommunerna för tätare bussavgångar och bättre tillgänglighet till **kollektivtrafiken** ligger också i planerna. Tillsammans tittar vi också på var det kan vara lämpligt att dra **cykelleder** till och från våra naturområden. Inom nationalparken behöver det bli **tydligare markerat** var det är tillåtet att cykla och rida, vilket förhoppningsvist minskar missförstånd hos framförallt terrängcyklister.

Vad: Översiktsplan, kartmaterial, genomgång och förbättring av skyltning

Vem: Nationalparksförvaltningen, Söderåskommunerna, lokala aktörer

Hållbar infrastruktur

Ett ökande antal besökare innebär ett ökat användande av faciliteter och leder förutom ett ökat slitage. För att kunna ta emot fler besökare framöver är det därför viktigt att de faciliteter vi tillhandahåller är av **bra hållbarhet, placeras på rätt plats och är tillräckligt många/stora** för att uppfylla behovet som finns. Det kräver att vi planerar långsiktigt; material, utförande och framtida underhåll måste tänkas igenom. Materialet måste hålla för slitage och över en längre tid, hur och var

vi placerar faciliteter eller drar leder måste göras med ett ökat antal användare i åtanke och underhållet som krävs måste vara så litet som möjligt. Under ett par års tid har det tillkommit fler bänkar och picknickbord av lärk i **hållbart utförande** som placeras bra för besökarna, en del i vår vision för hållbarhet.

Utöver bänkar har vi redan börjat med att placera ut informationsskyltar vid **relevanta platser**. Just skyltning kan användas för att **rikta besökares rörelsemönster** och på så sätt är det en viktig del av planen för en hållbar infrastruktur. Till det hör **leder med bra bärkraft** och med litet krav på underhåll. Underlaget och dragningen av en led är något vi kommer arbeta mycket mer med framöver. I och med att det är fler som besöker nationalparken så kan det på sikt också behövas fler, och andra typer, **rastplatser**. Det kan t.ex. vara mer bekväma eller mer primitiva rastplatser som behövs längs **nya leder**. Det uppkommer ständigt nya idéer för hur saker och ting kan förbättras och särskilt i samspråk med dem som brukar nationalparken.

Vad: Infrastrukturplan, materialkunskap

Vem: Nationalparksförvaltningen, entreprenörer, intressegrupper

Samhällsamverkan

Mycket av det som nämns av idéer och uppgifter inom de andra arbetsområdena är mer eller mindre beroende av fler aktörer än bara egen personal. Allt från en kommentar från en **besökare**, ett önskemål från en företagare aktiv i nationalparken till möten med kommunerna påverkar och inspirerar vår verksamhet. Tillsammans med **"grannar"** och **samhället** i stort blir vi bättre. Vi har genom flera år erbjudit möjligheten att bli **diplomerad guide**, nästa år kommer vi erbjuda Naturvårdsverkets **aktörsutbildning**. Tillsammans med Söderåskommunerna är vi en del av **Destination Söderåsen** som kommer bidra med många olika möjligheter till samverkan. Förhoppningen är att samverkan kan bidra till **utveckling av produkter** som gynnar det lokala närings- och föreningslivet.

Något vi vill prova på redan nästa år är att bjuda in **volontärer** till planerade aktiviteter, t.ex. slättergille, gärna i samarbete med föreningar i närområdet. Det kan vara arrangemang för vuxna eller för barn. **Junior Rangers** för ungdomar ett sådant program som vi gärna vill kunna erbjuda. **Arbetsgrupper** inom vissa områden är också en tanke vi vill utveckla, som första försök i vår utveckling av Nackarpsdalens rastplats. Parallellt med samverkan kommer vi att ta fram en **kommunikationsplan** för att bli bättre och mer konsekvent i vår kommunikation utåt.

Vad: Diplomerad guide, aktörsutbildning, volontäraktiviteter, hållbarhetsutbildning, aktörsnätverk, Junior Rangers, produktutveckling, fokusgrupper

Vem: Nationalparksförvaltningen, naturum Söderåsen, Destination Söderåsen, Söderåskommunerna, lokala aktörer, Friluftsförbundet Söderåsen

Resursanvändning/miljöarbete

Som en del av Länsstyrelsen Skåne följer nationalparksförvaltningen och naturum de regelverk om miljöarbete och resursanvändning som beslutas där. Det gäller både relevanta **miljömål** och miljöavdelningens egna **miljöarbetspolicy**. Bland annat uppmärksammas vad vi åstadkommit under året med ett **"Miljödiplom"**, som är kopplat till de globala hållbarhetsmålen. Rent praktiskt arbetar vi

för att minska vår **resursanvändning** i verksamheten, t.ex. planera dagligt arbete så vi slipper onödig bilkörning. Hur vi kan bli bättre är ett ämne vi ofta återkommer till vid planering av verksamheten. Vid nybygge eller renovering gör vi vårt bästa för att använda **miljövänliga material** och göra så lite påverkan på miljön som möjligt, även vid upphandlingar görs mycket från länsstyrelsens sida för att sätta miljöarbetet i fokus. Genom att ha en **bra kontakt med kommunerna** runt omkring oss kan vi tillsammans verka för bra lokal miljö. Ett exempel är att Klippans kommun tillsammans med oss kommer dra kommunalt VA till Skäralid.

Vad: Miljöplan, miljödiplom, materialkunskap, resursanvändning

Vem: Nationalparksförvaltningen, naturum Söderåsen, Länsstyrelsen Skåne, Söderåskommunerna, lokala aktörer